

102/3

KISWAHILI FASIFI
KARATASI YA TATU
DICEMBA, 2020
MUDA: SAA 2 ½

Hati ya Kuhitimu Kisomo cha Sekondari Kenya (K.C.S.E)

TATHMINI YA PAMOJA YA LANJET

102/3

Fasihi ya Kiswahili
Karatasiya 3
MUDA: SAA 2 ½

MAAGIZO KWA MTAHINIWA:

- 1) Andika jina lako, nambari ya mtihani na tarehe katika karatasi ya majibu.
- 2) Karatasi hii ina sehemu tano: A, B, C, D na E.
- 3) Jibu maswali ***manne pekee***. Kila swali lina alama ishirini.
- 4) Swali la ***kwanza*** ni la ***lazima***.
- 5) Chagua maswali mengine ***yoyote matatu*** kutoka sehemu zilizosalia; B, C, D ama E.
- 6) Usijibu maswali ***mawili*** kutoka ***sehemu moja***.
- 7) Majibu yote yaandikwe kwa ***Kiswahili*** katika ***karatasi ya majibu*** uliyopewa.

Sehemu hii imehifadhiwa kwa matumizi ya mtahini pekee

SWALI	1	2	3	4	5	6	7	8
UPEO	20							
ALAMA								

JUMLA

UPEO	80
ALAMA ZA MTAHINIWA	

Karatasi hii ina kurasa 6 zilizopigwa chapa.

*Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote zimepigwa chapa sawasawa.
na kuwa maswali yote yamo.*

SEHUMU YA A

TAMTHILIA: KIGOGO

(Pauline Kea)

1. “Ni laghai siwaamini. Wanasema wanakwenda huku na mara...”
 - a) Eleza muktadha wa dondo hili. (Alama 4)
 - b) Eleza mbinu ya lugha iliyotumiwa katika dondo hili. (Alama 2)
 - c) Eleza sifa na umuhimu wa mzungumzaji. (Alama 6)
 - d) Fafanua jinsi wanaorejelewa na mzungumzaji walivyo laghai. (Alama 10)

SEHEMU YA B

RIWAYA: CHOZI LA HERI

(Assumpta K. Matei)

Jibu swali la **Pili** au la **Tatu**

2. “Watu husema kuwa binadamu hawawi sawa ila kifoni...”
 - a) Eleza muktadha wa maneno haya. (alalama 4)
 - b) Tambua mbinu moja ya lugha iliyotumiwa katika dondo hili. (alama 2)
 - c) Eleza sifa na umuhimu wa mzungumzaji wa maneno haya. (alama 6)
 - d) Thibitisha kuwa hakuna usawa baina ya wanadamu. (alama 8)

Au

3. Jadili nafasi ya sehemu zifuatazo katika riwaya ya Chozi la Hari:
 - (a) Hotuba (alama 10)
 - (b) Uozo katika jamii (alama 10)

SEHEMU YA C

HADITHI FUPI: TUMBO LISILOSHIBA NA HADITHI NYINGINE

(Alifa Chokocho na Dumu Kayanda- Wahariri)

Jibu swal la Nne ama la Tano

NDOTO YA MASHAKA

4. “Sasa nimechoka mja. Nimechoka hata naradua kufa kuliko kuishi.”
 - (a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
 - (b) Taja mbinu mbili za lugha katika dondoo hili. (alama 4)
 - (c) Mzungumzaji alikuwa na haki ya kuradua kufa. Thibitisha. (alama 12)

Au

5. Ukiwejelea hadithi zozote nne katika diwani ya Tumbo Lisiloshiba na Hadithi Nyingine, eleza jinsi maudhui ya Mapenzi na ndoa yanavyojitokeza (alama 20)

SEHEMU YA D

USHAIRI

Jibu swal la sita ama la saba

6. *Soma shairi lifuatalo kasha ujibu masuali*

Naogopa, kukupa wangu mtima, sitaki mie nilie
Naogopa, kutoa yangu kalima, eti wewe utulie
Naogopa, ninashindwa kusimama, wewe pete unitie
Naogopa, wanaume wanauma, ja panya wapulizie.

Naogopa, kwita wako mama mama, nami anikaripie
Naogopa, sipendi nyingi dhuluma, za wanaume nilie
Naogopa, kushinda nimeinama, goti mume nipigie
Naogopa, za mkemwenza hujuma, matusi anipatie.

Naogopa, uchungu ukiniuma, mwana nikakuzalie
Naogopa, kupigwa kama ngoma, ndiposa nikatulie
Naogopa, kila kitu kunisoma, ndo hela unipatie
Naogopa, kuitwa mwizi wa sima, ila nikuandalie.

Naogopa, dadazo kuwaandama, udaku wakanitie
Naogopa, kuuleta uhasama, mimi mnipiganie
Naogopa, koritini kusimama, mali tukashindanie
Naogopa, kumwaga wenu mtama, kuku niwamiminie,

Naogopa, naogopa ninasema, yabidi uvumilie
Naogopa, nawe babu kusimama, eti ndoa niingie
Naogopa, ndoto zangu kuzizima, hili doa nijitie
Naogopa, taa yangu kuizima, mwингine jitafutie.

(Meja S. Bukachi- Uketo wa Ushairi uk 24)

MASWALI

- a) Lipe shairi hili anwani mwafaka. (Alama 1)
- b) Eleza dhamira ya mtunzi wa shairi hili. (Alama 1)
- c) Nani nafsi nenewa katika shairi hili? (Alama 1)
- d) Taja tamathali za lugha zilizotumika katika shairi hili. (Alama 2)
- e) Fafanua uhuru wa ushairi alioutumia malenga. (Alama 2)
- f) Weka shairi hili katika bahari mbalimbali. (Alama 3)
- g) Andika ubeti wa tatu kwa lugha nathari. (Alama 4)
- h) Kwa nini nafsi neni anasita kuchukua hatua? (alama 4)
- i) Vifungu vifuatavyo vina maana gani katika shairi? (alama 2)
 - i. Taa yangu kuizima
 - ii. Dhuluma

Au

7. Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali

Ee mpwa wangu,
Kwetu hakuna muoga,
Uoga ukikufikia, huenda ni wa akina mamayo,
Fahali tulichinja ili uwe mwanamume,
Eewe mpwa wangu, kisu kikali ajabu!
Iwapo utatingisha kichwa,
Uhamie kwa wasiotahiri.

Wanaume wa mbari yetu,
Si waoga wa kisu,

Wao hukatwa kuanzia macheo hadi machweo,
Wewe ndiye wa kwanza,
Iwapo utashindwa,
Wasichana wote,
Watakucheka,
Ubaki msununu,
Simama jiwe liwe juu,
Ndege zote ziangamie.

Simu nimeipokea,
Ngariba alilala jikoni,
Visu ametia makali,
Wewe ndiye wangojewa,
Hadharani utasimama,
Macho yote yawe kwako,
Iwapo haustahimili kisu,
Jiuzulu sasa mpwa wangu,
Hakika sasa mpwa wangu,
Hakika tutakusamehe, mwaka kesho unakuja.

Asubuhi ndio hii,
Mama mtoto aamushwe,
Upweke ni uvundo,
Iwapo utatikisa kichwa,
Iwapo wewe ni mume,
Kabiliana na kisu kikali,
Hakika ni kikali!

Kweli ni kikali!
Wengi wasema ni kikali!
Fika huko uone ukali!
Mbuzi utapata,
Na hata shamba la mahindi,
Simama imara,
Usiende kwa wasiotahiri

Maswali

- (a) Hili ni shairi la aina gani? Thibitisha. (alama 2)
- (b) Ni nani anayeimba shairi hili na analiimba kwa nani ? (alama 2)
- (c) Toa ithibati kwenye shairi hili kuthibitisha kuwa msimulizi ana taasubi ya kiume (alama 2)
- (d) Taja kwa kutolea mifano mbinu zozote nne za uandishi katika shairi hili (alama 4)
- (e) Taja shughuli zozote **mbili** za kiuchumi za jamii inayorejelewa katika shairi hili (alama 2)
- (f) Eleza kwa mifano, uhuru wa kishairi katika shairi hili (alama 4)
- (g) Msamiati ufuatao umetumika kwa maana gani katika shairi hili? (alama 4)
- (i) Mbari
(ii) Msununu
(iii) Ngariba
(iv) Uvundo

SEHEMU YA E

FASIHI SIMULIZI

Soma utungo ufatao kisha ujibu maswali

Ikiwa kweli wewe ni mkazamwanangu,
Nami ndiye niliompa uhai mwana unoringia,
Anokufanya upite ukinitemea mate,
Chakula kuninyima, wajukuu kunikataza ushirika,
Miungu na waone chozi langu, wasikie kilio changu,
Mizimu na waone uchungu wangu,
Radhi zao wasiwahi kukupa,
Laana wakumiminie,
Uje kulizwa mara mia na wanao,
Usiwahi kufurahia hata siku moja pato lao,
Watalokupa likuletee simanzi badala ya furaha,
Wakazawanaao wasikuuguze katika utu uzima wako!

(Kutoka: Assumpta K. Matei- Fani ya Fasihi Simulizi, uk 145)

Maswali

- (a) Tambua kipera hiki cha fasihi simulizi (alama 2)
- (b) Jinsia ya nafsi neni ni gani? (alama 2)
- (c) Eleza sifa zozote sita za kipera hiki cha fasihi simulizi. (alama 6)
- (d) Fafanua umuhimu wa kipera ulichokitaja hapo juu katika jamii. (alama 4)
- (e) Fafanua njia sita jinsi jamii ya kisasa inavyojaribu kuendeleza fasihi simulizi. (alama 6)